

Poznámky k materiálu REZOLÚCIA O MOŽNOSTIACH A SPÔSOBOCH ZASTREŠOVANIA HRADNÝCH OBJEKTOV

Radim Vrla
Horní Lhota 90, 763 23

I.

Hradní zříceniny představují specifický druh KP. Hodnota těchto památek je dána mnoha aspekty. Jeden z nich – a to nezanedbatelný – je hodnota estetická a emotivní. Ta je tvořena především výrazem torza – zdí s otvory po oknech, nerovnými korunami zdiva, objektů bez interiérů, symbiózou s přírodním prostředím...

II.

Střechy jsou jednou z možností ochrany tam, kde je to nezbytné z důvodu ochrany cenných architektonických celků, či detailů, dochovaných na původním místě a podobně. Skryté střechy umožňují účinnou ochranu těchto artefaktů, aniž by znehodnotily siluetu zříceniny, která již dlouhodobě spoluvytváří obraz kulturní krajiny, nesoucí stopy významných historických událostí, které ji utvářely.

Střechy, které se vizuálně výrazně uplatňují lze zcela výjimečně použít tam, kde k ochraně ohroženého (ohrožených) interiérů není možno použít jiné, výrazově méně nápadné technologie, či konstrukce; nejlépe tam, kde lze polohu i tvar střechy spolehlivě odvodit ze zachovaných artefaktů (dochované otisky střech, střešní štíty a podobně (Bezděz, Uhrovec, ...). I tak je však nutno tyto zásahy pečlivě posoudit z pohledu na fyzický (zásahy do zdiva, ...) i výrazový (změna siluety,...) dopad na památku.

III.

Specifikovat záměr velmi výrazného zásahu do KP (neskrytá, přiznaná střecha) jako obecně nezbytný a prospěšný zásah pro zachování jejich hodnot je podle mého názoru mylný. Lze konstatovat, že může být i v rozporu se smyslem památkové péče – a v důsledku i s původními záměry spolků na záchranu zanikající torzální architektury.

Zdůvodnění ochranou a prezentací zde nalezených (vykopaných) artefaktů in situ a podpora tohoto záměru ústavou, jinými právními normami, či přes 100 let starým vyjádřením D. S. Jurkoviče je, podle mého názoru irelevantní. Uchování cenných artefaktů na odlehle zřícenině může být nezodpovědné. Spojovat péči o poškozené koruny zdiva technologiemi, které umožní uchovat jejich cenný výraz s mrháním veřejných prostředků je nepochopením péče o zříceniny (jak už je uvedeno a zcela zřejmé, jedná se o specifické památky, vyžadující i specifický způsob konzervace i údržby).

Dlouhodobě probíhající aktivita cílící na záchranu ohrožených slovenských hradních zřícenin, přinesla velké množství převážně velmi kvalitních realizací, které jsou metodickým vzorem i pro zahraniční akce. Tyto výsledky vznikly v úzké spolupráci pracovitých a poučených spolků a sdružení s odborníky z řad státní památkové péče. Současný tlak na památkáře vnímám jako následek primárně ekonomického pohledu na možný budoucí provoz KP a potřebu dlouhodobé udržitelnosti činnosti spolků samotných. Tyto aspekty jsou samozřejmě důležité, nelze je však stavět nad hodnotu památky. Spolky a sdružení, které pracně, obětavě a poctivě již po dlouhou dobu zachraňují ohrožené konstrukce nádherných zřícenin, by neměly být příčinou budoucího znehodnocení těchto památek a jejich proměny v nezajímavé objekty, postrádající hodnotu originálu.

Přizpůsobování památek komerci a jejich podřizování finančním potřebám spolků (byť zručně vyargumentovaným ztraktivněním a oblibou množících se návštěvníků) je cestou, vedoucí proti ušlechtilým cílům ochrany a záchraně kulturního dědictví.

Přetváření zřícenin s živým a působivým utvářením korun zdiva v zastřešené „něco“ s podivnými interiéry, nemajícími většinou nic společného s někdejšími zaniklými originály, je hazard s hodnotami významné části kulturního dědictví.